

Predikan på 23 i Trefaldighet, 3 årg i Abrahamsbergskyrkan 2008-10-25

Evangelium: Matt 6:9-15

Först ett varmt tack för förtroendet att på nytt få medverka i gudstjänsten här i Abrahamsbergskyrkan. Det känns som att fira gudstjänst tillsammans med vänner. Och så en hälsning från min hemförsamling och er systerförsamling på Ekerö. Det är många trådar som binder oss samman både på det rent personliga planet och i en kyrkogemenskap.

Men nu blir det lite häftigare när vi går till predikotexten idag. Den här vanliga bönen – Vår Fader – har vi läst många gånger i många gudstjänster. Säkert finns det fler än jag som kan tillstå att vi ibland följer med i orden utan att tänka efter vad det är vi säger. Vanor kan göra en både blind o döv. Harry Martinsson skrev en gång: Vår förtrogenhet med det förtrogna har fått våra ögon att gro igen.

Men nu händer något. I vårt evangelium blir plötsligt bönen inte längre en rituell bön som man bara mumlar med i. Nu slår den ner i det mest personligt känsliga i våra liv: i vår beredskap att förlåta och i vårt behov av förlåtelse. Ingen människa kan leva utan att ge upprättelse och få upprättelse. Och då talar jag inte om såna ytliga synsätt som när någon säger: Bara du ber om förlåtelse så blir allt bra.

När vi sågs i gudstjänstgruppen förra veckan, frågade jag. Vad ska jag nu säga till den här kvinnan som är med i gudstjänsten och som gång på gång har blivit förnedrad, kanske slagen av sin man – eller till den där unga människan som har blivit kränkt och utnyttjat under lång tid? Ska man vänta sej att dom kan förlåta, även dom är aldrig så fromma? Och vi skulle kunna gå närmare oss själva o undra: Hon eller han som grät en hel natt på grund av mina hårda ord? Kompisen på jobbet som jag av feighet svek när de andra pratade illa om honom? Den som vi konkurrerade ut? Eller alla dessa som genom vår vällevnad drabbades av svält? Kan man vänta sej att alla de här ska kunna förlåta? Och vad gör vi själva med det vi har gjort?

Det är mitt i alla de här otäcka frågorna som bönen Vår Fader har hamnat idag. Och nu kan du o jag inte bara mumla med. Nu handlar det om vad vi menar och om vad Gud menar med våra liv och vad vi själva vill med vår korta tid på jorden.

Nu börjar vi från början. Och de första orden i bönen är: Vår fader, du som är i himlen. Dom orden anger själva grundtonen i bönen. Så är Gud. Han är upphöjd över allt. Större än människor och människors tankar. Men när bönen väljer orden om att Gud är i himlen, då måste vi ses upp. Då är risken stor att Gud försvinner för oss i ett avlägset universum. Nej, ordet om himlen talar inte om en plats långt borta. Det handlar om ett annat sammanhang, en annan värld än vår. Där regerar inte våld o förnedring, inte sjukdom o död. Det är Guds värld med rymd o med perspektiv som går utöver vi kan tänka eller veta. Där finns Gud men inte som en främling. I bönen kallas han Vår fader.

Nu måste vi våga kännas vid att de två orden är motiga för många människor. De kan vara svåra som böneord för den som bär med sej en hotfull och skrämmande fadersbild. Och de kan skapa främlingskap för de kvinnor som i samhället o i kyrkan har fått möta en kvinnosyn som aldrig riktigt ger plats för andra än för män. Kyrkan har mycket att bekänna av okänslig patriarkalism under två tusen år. Fortfarande är det svårt att upptäcka och hantera de dolda

mönstren i det vi säger och det vi gör. Och mönstren smyger sej lätt in i själva bibeltolkningen. Män har en benägenhet att tala om Gud som herren o härskaren. Kvinnors andliga erfarenheter tycks oftare forma en gudsbild som är präglad av värme o närhet.

Och det är ju just det som inledningsorden i bönen vill uttrycka. Nej, orden Vår fader står där inte för att beskriva Gud som man. De talar om en relation. Att det finns en i tillvaron som alltid o överallt bryr sej om oss. Hur illa hanterad du än blir. Hur övergiven o lämnad ensam. Hur hotad av allt tänkbart ont till kropp o själ. Hur mycket ont du än själv har gjort. Jesus sa: Så ska ni be: Vår fader, du som är i himlen. Lyssna in i dom orden. Luta dej mot dom tills du hör Guds hjärta slå därinne. Detta är tillvarons viktigaste ord. Alltid älskad. Aldrig övergiven. Vår fader.

Men det också där som de närgångna frågorna börjar. Och de frågorna ligger inrymda i böneorden som fortsätter:
Låt ditt namn bli helgat.
Låt ditt rike komma.
Låt din vilja ske, på jorden så som i himlen.

I våra vanliga vardagssammanhang händer det att människor säger: Jo, du förstår. Fredagkvällen är helig för mej. Den är vikt för familjen. Då försöker vi vara tillsammans. Och då får inte nånting störa.

Det är ett bra sätt att använda ordet helig. Det är inte särskilt teologiskt. Men man begriper att fredagkvällen för den där människan är en viktig kväll. Vad betyder det då att helga Guds namn? Vad innebär det konkret när du säger att Gud är viktig?

I våra mänskliga relationer märks det ju när någon är viktig för en. Särskilt syns det om man är nyförälskad men det märks också i den mogna kärleken och i vänskapen – om den är värd namnet. Våra handlingar visar vanligen hur vi har det med någon. När jag växte upp i det frikyrkliga Eksjö i Småland, var det inte ovanligt att någon pastor vid väckelsemötet gick runt o frågade dom som var med i mötet: Hur har du det med Gud? Det är en riktigt bra fråga. Så nu undrar jag: Hur har du med Gud? Hur syns det på dej att du är älskad? Hur märks det att Gud är viktig för dej – om Gud nu är det? Hur märks det att ditt liv har som sitt allra viktigaste mål att Guds goda rike ska komma till dom människor som bäst behöver det? Att Guds god vilja – med rättvisan o omtanken – ska ske i din o min vardag?

Den ekumeniska utformningen av bönen Vår fader ställer den frågan mycket konkret o praktiskt. Jag tänker på böneorden: Ge oss i dag det bröd vi behöver. Och då kan vi inte mumla med i några rituella ord. Då blir den alltför bekanta bönen plötsligt mycket närgången. Ja, vad är det egentligen vi behöver och vad kan vi avstå från? Och när vi tittar runt i våra egna hem: Vad är det egentligen vi behöver? Hur ser balansen ut mellan vad tar för oss i den här världen o vad vi delar med oss till dom som verkligen behöver? Hur var det din Frälsare gjorde?

Jo, överallt där han gick fram såg han människorna. O vi läser berättelse efter berättelse om detta djupt meningsfulla sätt att leva. Hur han ger av sig själv: tid, intresse, omtanke, upprättelse. O ofta gjorde han det med stor risk för sitt eget rykte och för sitt eget liv. O eftersom han levde ett meningsfullt liv, blev också hans bön trovärdig. Han är din o min förebild. Han levde fram den goda trons mönster. Hur har du det med Gud? Vill du leva det livet?

Och nu är vi där i texten vid böneorden om förlåtelsen. Förlåt oss våra skulder, liksom vi har förlåtit dem som står i skuld till oss. O ordet skuld är just så mångtydigt i grekiskan som det är också i vårt språk. Det är både en ekonomisk skuld o en mänsklig. Dom två hör ihop, eftersom kristen tro aldrig bara är något andligt. Frågan om vår tro är just så konkret o praktisk som hela bönen är.

Så när vi ber om att inte bli utsatta för prövning, kanske det också handlar om att inte bli frestade att göra tron till teori o fromma ord. Att bli räddad från det onda, kan visst handla om att bli förskonad från smärta, oro, förtvivlan. Men Luther har en bredare tolkning när han med sin tids lite klumpiga språk säger: Vi ber i denna bön, att Gud ska beskydda o bevara oss, så att djävulen, världen o vårt eget kött inte bedrar o förför oss till vantro, förtvivlan o andra svåra synder o laster. Så kanske vi också behöver be. Att bli räddade från den sortens onda som det innebär att Gud inte längre är viktig i våra liv o i våra handlingar.

O så är vi framme vid evangeliets slutord om hur vår förlåtelse till andra hör ihop med Guds förlåtelse till oss. Men vad ska jag då säga till kvinnan som hade blivit slagen o till den unga människan som hade blivit skymfad? O vad ska jag säga till alla dem som på något sätt har farit illa av vad jag själv säger o gör? O vad ska jag säga till Gud, när jag märker att många av mina intressen o drömmar o planer har visat något helt annat än att Gud är det viktigaste i mitt liv?

Jo, jag tror att det handlar om en bön om den sortens förlåtelse som inte är en engångshandling som på en gång gör slut på allt ont. Jag tror det handlar om att steg för steg, dag för dag komma närmare dom som vi måste bry oss om på nytt, men framför allt komma närmare den nåd som är vår enda räddning. Tänk om jag kunde lära mej be mitt Vår fader, så att jag till slut förstår hur djupt han älskar mej – trots allt. Amen.

Psalm 288.